

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№4(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 506 sahifa,
2-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijranovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Yangi O'zbekistonning mintaqaviy va global geosiyosiy pozitsiyasi: milliy o'zlik va media reprezentatsiya tahlili	16
Salim Doniyorov	
Axborot kommunikatsiya texnologiyalari vositasida o'quvchilarning adabiy tahlil kompetensiyasini shakllantirish	21
Djo'rayev Yorqin Xolnizozovich, Xoldarova Gulchehra Tajibayevna	
Adabiy tahlil kompetensiyasini shakllantirishda elektron darsliklar va multimedia vositalaridan foydalanish.....	26
Djo'rayev Yorqin Xolnizozovich	
Ta'limdagi hurfikrlikni rivojlantirishning pedagogik asoslari.....	29
Yunusov Dilshod Raxmatovich	
Boshlang'ich ta'limda kompetensiyaviy yondashuv asosida o'quvchilarda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi.....	32
Aliqulova Habiba Bahranovna	
Ayollar boksida jismoniy tayyorgarlikning yosh qizlar salomatligiga ta'siri	36
Majidov Ruslan Rustam o'g'li, Komilova Ismigul O'ktamjon qizi	
Talaba-yoshlarda internet risklarning oldini olishning pedagogik modeli	41
Muradova Maftuna Komilovna, Mamadaliyeva Umida Isroiljonovna	
Диагностика креативности студентов педагогических вузов в процессе изучения специальных дисциплин.....	44
Уразова Марина Батыровна, Соибова Толифа Дилмуродовна	
STEAM yondashuvi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida kommunikativ kompetentlikni shakllantirishning metodik xususiyatlari.....	49
Tashibekova Munajat Xoshimovna	
Mariya Montessori ta'limida bolalarning mustaqilligini va ijodiy faoliyatini rivojlantirishning pedagogik-didaktik shart-sharoitlari.....	53
Asqarova Ma'mura Sadriddinovna	
O'spirinlik yoshida namoyon bo'ladigan agressiv xulqning psixologik xususiyati	59
Atajanova Xurjon Pirnazar qizi	
O'zbekiston jurnalistikasining rivojlanishida jadidlarning o'rni: jurnalistikada yangi trend	64
Murtozayeva Nigora Murtoza qizi	
Virtual ta'lim texnologiyasining ta'lim jarayonini takomillashtirishdagi ahamiyati.....	67
Muxsiyeva Aziza Shamsitdinovna	
Kelajakdagi o'qituvchilarning pedagogik kreativligini ta'limiy o'yinlar orqali rivojlantirish yo'llari	69
N. A. Musayeva	
Talabalarda lisoniy tafakkurni shakllantirishga psixolingvistik yondashuvning didaktik tamoyillari	76
Odiljonova Kamola Abduvosit qizi	
Strategies for Overcoming Difficulties in Using Authentic Materials in English Language Teaching	81
Qosimov Jaloliddin Abduvali o'g'li	
Oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ta'limni tashkil etishning pedagogik imkoniyatlari	84
Qurbonova Buzaynab Nurmuxammadiyevna	
Inspektor-psixologlarda ijtimoiy-psixologik kompetentlikning kasbiy faoliyatdagi ahamiyati	87
Raxmanova Dilnoza Farmanovna	
Qo'ng'iro't tumani toponimlarining leksik-semantik va genetik xususiyatlari	90
Shamshaddinova Saodat Saparbayevna	
Variativ yondashuv asosida 5–9-sinf o'quvchilarida valeologik madaniyatni rivojlantirishning didaktik modeli va metodik ta'minoti	93
Shamuratov Asqar Abdullayevich	

The Structural Composition and Developmental Stages of Critical Thinking Skills.....	98
<i>Shuxratjon Ismoiljonov Boymirza o'g'li</i>	
Yosh rahbar kadrlarni lavozimlarga tayinlashning psixologik xususiyatlari.....	106
<i>Sobitov Otabek</i>	
O'zbekistonda erta turmush qurish masalasi va uning psixologik tahlillari.....	111
<i>Sodiqova Gulbarno Odiljon qizi</i>	
Adaptiv sportning inklyuziv ta'lim tizimida alohida ta'limga ehtiyoji bo'lgan o'quvchilarning jismoniy va funksional rivojlanishidagi ahamiyati.....	114
<i>Xasanova Sarvinov To'liqinjon qizi</i>	
Yosh futbolchilarda texnik mahoratni rivojlantirishda differentsiallashgan mashg'ulotlar modelini qo'llash samaradorligi	118
<i>Zayniddinov Tojiddin Baxriddinovich</i>	
Фразеологизмы как носители культуры: проблемы перевода и методы обучения	123
<i>Хамидова Гулноза Турсунбой кизи</i>	
Talabalarni kreativ yondashuv asosida tarbiyaviy–innovatsion faoliyatga tayyorlash jarayonlari.....	127
<i>Adizova G. M.</i>	
Iqtidorli bolalarni psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash	131
<i>Ismoilova Adolat Anvarovna</i>	
STEAM – ta'lim texnologiyasi asosida o'quvchilarning fazoviy tasavvurlarini rivojlantirish metodikasi	134
<i>So'fiboyeva Gulchehra Mamurjonovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy ko'nikmalar va kompetentlikni shakllantirishning pedagogik asoslari.....	138
<i>Fayzullayeva Xovoxon Xayrullo qizi</i>	
Inklyuziv ta'limga muhtoj bolalar bilan ishlashda tarbiyachining roli.....	142
<i>Mansurova Lobar Luqmon qizi, Boqiyeva E'zoza Mashrab qizi</i>	
Rivojlanishida nuqsoni bor bolalarni ta'lim-tarbiyalashning ilmiy-pedagogik asoslari.....	146
<i>Tojiboyeva Osiyoxon Alisher qizi</i>	
Xalqaro ta'lim tashkilotlari faoliyatining nazariy asoslari.....	150
<i>Abdusamadova Aziza Kamoliddin qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarni ijtimoiy texnologiyalar asosida ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash tizimi sifatida.....	153
<i>Shanazarov Otabek</i>	
Maktabgacha ta'limda STEAM yondashuvini loyiha asosida joriy etishning pedagogik strategiyalari	158
<i>Radjapova Xuzra Tirkashevna, Abdullayeva Sarviniso</i>	
Matematika ta'limida modellashtirishning psixologik va metodik asoslari: disum loyihasi tahlili.....	161
<i>Xaydarov Xurshid Ismatovich</i>	
Darsdan tashqari mashg'ulotlarda gandbolchilarning tezkorligini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	166
<i>Ismatullayeva Zuhra Rustam qizi</i>	
Osiyo xalq o'yinlari asosida jismoniy tarbiya jarayonini samarali tashkil etishning pedagogik shartlari	170
<i>Abdullayev Yashnarjon Mahkamovich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning innovatsion kompetentligini shakllantirishda klasterli ta'lim muhitining imkoniyatlari.....	173
<i>Abduraxmanov M. B.</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida tanqidiy fikrlash.....	178
<i>Chinaliyeva Ayjamal Baxitjanovna</i>	
Talabalarda raqamli ta'lim madaniyatini rivojlantirish.....	181
<i>Eshqurbonova Nafisa Bahodir qizi</i>	
Blended Educational Technologies in Higher Education: A Systematic Analysis of Foreign Research.....	183
<i>Fozilova Maxina Adashevna</i>	
Voyaga yetmaganlarda deviant xulq shakllanishida ijtimoiy-psixologik omillarning roli.....	188
<i>Galdiyeva Mehribon Durdiyevna, Saydazimov Alisher Nurali o'g'li</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Boshlang'ich tayyorlov guruhida ulotqirish texnikasi elementlarini o'rgatish samaradorligi..... 191 Hayitmurodova Nasiba Abdusalimovna
	Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida tarbiya fanini o'qitishning metodik tayyorgarligini takomillashtirish zaruriyati..... 197 Inoyatova Zulfiya Xamdammovna
	Talabalarni ilmiy-tadqiqot faoliyatiga jalb etishning metodologik asoslari..... 199 Karimova Madinabonu Dilshodbek qizi
	Kompetentligini baholash mezonlari va indikatorlarini ishlab chiqish 203 Kayumov Oybek Achilovich
	Kasbiy refleksiya asosida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik mahoratini rivojlantirish..... 209 Miraxmedova Mubina Mirxalil qizi
	Boshlang'ich sinf o'quvchilarida nutq ko'nikmalarini rivojlantirish..... 211 Nisanbayeva Akmaral Kaldibayevna
	Maxsus ta'lim dasturlari orqali iqtidorli talabalarining ijodiy salohiyatini rivojlantirish 214 Rayimova Shahlo Sobirjon qizi
	STEAM ta'limida ijtimoiy intellektni rivojlantirish metodlari 217 Toshev Elbek Choriyevich
	Innovatsion texnologiyalar va ularning tasviriy san'at o'qituvchilarini tayyorlash tizimidagi roli..... 223 Usmanov Botir Allaberdievich
	Bo'lajak tarbiyachilarning ijtimoiy kompetensiyasini rivojlantirishda volontyorlik faoliyatining ahamiyati..... 227 Xalilova Dilnoza Furkatovna
	Boshlang'ich sinflarda robototexnikaning ahamiyati va o'rni 230 Xodiyeva Dilrabo Pirimovna
	Working With Visual AIDS in Teaching English in Primary Education 233 Yunusova Nodira Akhmadjanovna
	Teatr texnologiyalarini maktabgacha ta'limga integratsiya qilishning pedagogik shartlari 237 Abdullayeva Aziza Abdurazzoq qizi, Salimova Dilmira Farxodovna
	The Psychological Impact of Social Media on Youth 242 Dilfuza Qarshiboyeva
	Maktab direktori nutq etiketi – ta'lim menejmentida jamoatchilik bilan samarali muloqot asosi 246 Islamova Dilfuza Dilshodovna
	Dizartriyali bolalar monologik nutqini innovatsion texnologiyalar orqali rivojlantirish..... 250 Pardayeva Muxlisa
	Maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishida bilish jarayonlarning ahamiyati..... 257 Xaydarova Umidaxon Baxromjon qizi
	Enhancing the Professional Competence of English Language Teachers 259 Karimova Dilshoda Sodiqjon qizi
	Maktabgacha yoshdagi bolalarda montessori metodi bo'yicha sezgir davrlar 264 Tojiakhmedova Maftuna Umarjon qizi
	“Personal learning assistant” vositalari asosida bo'lajak pedagoglarni tayyorlash tizimidagi zamonaviy tendensiyalar tahlili 268 Muradova Maftuna Komilovna, Turobova Ro'zoy Bekmurotovna, Xayrullayev Mo'minbek Anvar o'g'li
	Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida adabiy-nutqiy kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi..... 272 Ravshanova Dildora Sagdullayevna
	Raqamli ta'lim sharoitida elektron axborot-ta'lim muhitining mohiyati va tarkibiy tuzilmasi 279 Temurov Sobirjon Yo'ldoshevich
	Zamonaviy ta'lim menejmentida innovatsion yondashuvlarning ahamiyati (boshlang'ich ta'lim misolida) .. 283 Pardaboyev Doston
	Maktabgacha ta'lim tashkiloti va oilaning hamkorligida qadriyatlar tarbiyasining amaliy asoslari 286 Xaydarova Mavluda Mo'ydinjon qizi

Zamonaviy pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari integratsiyasi asosida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish bosqichlari va samarali shakllari.....	292
<i>G'oziyeva Mohlaroyim Qodirxon qizi</i>	
Alohida ta'lim ehtiyojiga ega bo'lgan bolalarning (aqliy nuqson) ovqatlanish tartibi	295
<i>Sh. M. Ro'ziyeva</i>	
Boshlang'ich sinflarda ona tili darslarida imlo savodxonligini oshirishda geymifikatsiya o'yini orqali samarali tashkil etish	299
<i>Mergenbaeva Asiya Erkebaevna</i>	
Musiqa o'qituvchisining pedagogik muloqatining ta'lim jarayonidagi ahamiyati	304
<i>S. M. Raxmonberdiyeva</i>	
Ijtimoiy-maishiy hayotga yo'naltirish darslarida zaif eshituvchi o'quvchilarning nutqini rivojlantirish	307
<i>Abdulxamidova Gulnoza</i>	
Ispaniya davlati ijtimoiy hayoti, madaniyati va o'ziga xos ta'lim tizimi	311
<i>Umarova Malika Xisabidinovna, Sabirova Nodira Ibrohimovna</i>	
Ertaklardagi so'zlardan foydalangan holda nutqi rivojlanmagan bolalarda muloqot qobiliyatlarini rivojlantirish metodologiyasi	316
<i>G'opporova Mahliyoxonim</i>	
Tarbiya fanida hadislar va milliy qadriyatlarni integratsiya qilishning pedagogik imkoniyatlari	319
<i>Axmedov Boburjon Vasikovich</i>	
Chaqiriqqacha harbiy ta'lim tizimida o'quv-biluv kompetensiyalarini rivojlantirishning innovatsion yondashuvlari	324
<i>Mirzayev Shavkat Turdibayevich</i>	
Mustaqil ta'lim olish faoliyati tushunchasining pedagogik mohiyati va tarkibiy tuzilmasi (fizika fani bo'yicha).....	328
<i>Esanmurodov Otamurod Boboqand o'g'li</i>	
Oliy ta'limda immersiv yondashuvning mohiyati.....	333
<i>Muradova Maftuna Komilovna, Jontemirova Nozima Abdijabbor qizi</i>	
Yengil atletika mashg'ulotlari tizimida sportchilarning psixologik tayyorgarligini shakllantirish va rivojlantirishning ilmiy-pedagogik asoslari.....	337
<i>Yigitaliyev A. F.</i>	
Jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasida o'quvchilarning harakat faolligini rivojlantirishning zamonaviy pedagogik mexanizmlari.....	343
<i>D. R. Abdusalomov</i>	
Futbolchilarni tayyorlash jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llashning samaradorligi...	348
<i>Mirbabayev Muzaffar Ismatillayevich</i>	
Empirik tushunchalar va ularning hospital pedagogikadagi pedagogik-psixologik roli	353
<i>Sapayeva Mavluda Shanazarovna</i>	
Ayollarga nisbatan zo'ravonlikka qarshi kurash va huquqiy himoya.....	357
<i>Ibragimova Feruza Bahodirxonovna</i>	
Integrativ yondashuv asosida kongruentlik kompetensiyasini shakllantirishga ta'sir etuvchi omillar.....	362
<i>Kamalova Dilobar Tairovna</i>	
Og'ir atletikachilarning ko'p yillik tayyorgarlik jarayonini tashkil etish	366
<i>Raximov Farxod Maxmudovich</i>	
Haqiqiy materiallardan foydalangan holda o'qishni o'rgatish	370
<i>Axmedov Husen Uzairovich</i>	
Maktabgacha ta'limda innovatsion va fiziologik yondashuvlarning o'ziga xos xususiyatlari.....	376
<i>Ruziyeva Gulsara Temirqulovna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida talaba-yoshlarning jismoniy tarbiyasi.....	380
<i>Nazarov Zokir Abdurahmonovich</i>	
Tafakkur va mantiqiy fikrlash bo'lajak pedagog shaxsining nutq madaniyati omili sifatida	383
<i>A. Sh. Jumayev</i>	
Bo'lajak musiqa o'qituvchilarida turizm vositasida tolerantlikni rivojlantirish pedagogik muammo sifatida.....	386
<i>Abdumannatova Aziza Abdumajit qizi</i>	

Zamonaviy didaktik vositalar asosida talabalarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishning ilmiy-nazariy asoslari.....	390
<i>Asobayeva Noila Samatovna</i>	
Axborot texnologiyalarini kasbiy faoliyatda qo'llash" fanidan amaliy va laboratoriya mashg'ulotlarini samarali tashkil etish	395
<i>Axmedova Zebixon Siddikovna</i>	
Talaba shaxsini ma'naviy-axloqiy tarbiyalashga qo'yilgan pedagogik talablar	399
<i>Boliyev Uchqun Ismatovich</i>	
Translation of Phraseological Units in Mass Media Texts.....	402
<i>Eshmurodova Ziyodaxon Urinbayevna</i>	
Phraseologisms in Modern Russian: A Corpus-Based Analysis of Structural, Semantic, and Functional Dynamics	405
<i>Farkhod Kholmatov</i>	
Yosh sportchilarda sprinterlik qobiliyatlarini rivojlantirishda o'yin uslubidagi mashqlarning o'rni.....	413
<i>G'oibov Yusufali Buxoraliyevich</i>	
Imitatsion mashqlarni nutqni avtomatizatsiyalash jarayonida qo'llash metodikasi	417
<i>G'aniyeva Muhabbat Lutfullayevna</i>	
1879-1894-yillarda yevropa va aqshdagi asos soluvchi laboratoriyalar evolyutsiyasi orqali eksperimental psixologiya genezisining qiyosiy-tarixiy tahlili.....	420
<i>Haydarov Farhod Ilnazarovich</i>	
Maktab direktori nutq etiketi – ta'lim menejmentida jamoatchilik bilan samarali muloqot asosi	423
<i>Islamova Dilfuza Dilshodovna</i>	
Bolalarda gigiyeniya qoidalarini o'rgatishning pedagogik ahamiyati	427
<i>Kalkonova Lutfiya Yusufovna, Safarova Qizlarxon</i>	
Kasbiy refleksiya va portfolio metodining ta'lim jarayonidagi ahamiyati	430
<i>Ismoilova Adolat Anvarovna, Kamoliddinova Mahliyoxon Zohidjon qizi</i>	
Практическая работа по развитию логического мышления учащихся начальных классов через дидактические игры	433
<i>Отажонов Ж. М., Мамарасулова М. А.</i>	
Umumta'lim maktablarida "tarbiya" fanini o'qitish jarayonida mavjud muammolar, ularning sabablari va takomillashtirish yo'llari.....	436
<i>Mamirova Shaxnoza Xudoyqulovna</i>	
Word Formation and Vocabulary Enrichment in Modern English and Uzbek Languages	440
<i>Muminova Feruza Muratdjanovna</i>	
Nodavlat ta'lim tashkilotlarining maktabgacha ta'lim tizimidagi o'rni va rivojlanish tendensiyalari	443
<i>Muminova Nargiza Sabitdjanovna</i>	
Shaxs taraqqiyotining turli bosqichlarida refleksiyaning rivojlanishi	447
<i>N. I. Xalilova</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda inklyuziv kompetensiyalarni rivojlantirishning pedagogik asoslari	450
<i>Omanqulova Shohida Nematillo qizi</i>	
Bo'lajak pedagoglarda gender madaniyatni shakllantirishda milliy qadriyatlar va zamonaviy yondashuvning uyg'unligi	455
<i>O'tkirova Zuhraon Ahmedjanovna</i>	
Developing Listening and Speaking Skills in Middle School	458
<i>Rakhmonova Dilrabokhon Salokhiddin kizi</i>	
Bolalarda gigiyena qoidalarini o'rgatishning pedagogik ahamiyati	461
<i>Kalkonova Lutfiya Yusufovna, Safarova Qizlarxon</i>	
Avlodlar nazariyalari haqidagi mulohazalarning nazariy tahlili: baby boomerlar, X, Y, Z avlodlari.....	464
<i>Umarova Sitora Muxlisovna, Sharifova Mahtob Murodjonovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kasbiy kompetentlikni rivojlantirishning nazariy asoslari	467
<i>Abrorxonova Kamolaxon Abrorxon qizi, Sofoyeva Oysha Davlatyorovna</i>	
Boshlang'ich sinflarda arifmetik amallarni o'rgatishning samarali metodlari.....	470
<i>Solijonova Mavluda Zokir qizi</i>	

Ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini takomillashtirishning nazariy-metodologik asoslari.....	472
<i>Toxirov Botirjon G'ofurjon o'g'li</i>	
Chaqiriqqacha harbiy ta'limda talabalarning harbiy ko'nikmalarini shakllantirishda psixologik omillarning o'rni.....	477
<i>Tursunov Shaxzod Ramazonovich</i>	
Bolalarning jismoniy faolligini oshirish va jismoniy rivojlantirish bo'yicha noan'anaviy jismoniy mashqlarning ahamiyati	480
<i>Xalmatova Nasiba Bozorboyevna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida ekologik tafakkurni rivojlantirish muammolari	485
<i>Yaxshiboyeva Nargiza Rustamqulovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv-bilish faolligini rivojlantirishda bolalar adabiyotidan foydalanish ..	488
<i>Yuldoshova Mehriniso Ochildiyevna</i>	
Hosila va uning tatbiqlarini o'rgatishda zamonaviy yondashuvlar	491
<i>Absamatov Zuxriddin Axmad o'g'li</i>	
Развитие речи у детей как ключевой фактор формирования личности.....	496
<i>Дустова Дилдора Собиржановна</i>	
Boshlang'ich sinflarda geometrik tasavvurlarni shakllantirish metodikasi	498
<i>Imamova Nasiba Xurramovna</i>	
Дидактические основы подготовки будущих педагогов к лекционной деятельности.....	501
<i>Нодира Азаматова</i>	

INTEGRATIV YONDASHUV ASOSIDA KONGRUENTLIK KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR

Kamalova Dilobar Tairovna

Shahrisabz davlat pedagogika instituti
Boshlang'ich ta'lim nazariyasi kafedrasini o'qituvchisi

Annotatsiya: Integrativ yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarda kongruentlik kompetensiyasini shakllantirishga ta'sir etuvchi omillar ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Kongruentlik tushunchasining kelib chiqishi K. Rojers, L. M. Mitina, F. A. J. Korthagen kabi xalqaro olimlar hamda I. Qodirov, A. To'rayev singari mahalliy tadqiqotchilar ishlari asosida yoritiladi. Kongruentlik kompetensiyasini shakllantirishga ta'sir etuvchi besh asosiy omil – kasb tanlash motivatsiyasi, refleksiya, pedagogik amaliyot sifati, o'qituvchilarning qo'llab-quvvatlash darajasi hamda shaxsiy-professional rivojlanish integratsiyasi tizimlashtiriladi. Shuningdek, kasbiy shakllanishning to'rt bosqichi (kasbiy intilishlarning shakllanishi, kasbiy ta'lim, kasbiy moslashish va kasbiy o'zini-o'zi bag'ishlash) tavsiflanadi. O'zbekiston sharoitida kongruentlikni o'rganishdagi mavjud kamchiliklar ochib beriladi. Natijalar oliy ta'lim muassasalarida pedagogik kadrlar tayyorlash sifatini oshirishga xizmat qiluvchi ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: kongruentlik, kongruentlik kompetensiyasi, integrativ yondashuv, bo'lajak o'qituvchi, refleksiya, pedagogik amaliyot, kasbiy shakllanish, kasbiy motivatsiya, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, professional rivojlanish, mentorlik, pedagogik kompetensiya, oliy ta'lim.

Abstract: The factors influencing the formation of congruence competence in future teachers are analyzed from a scientific and theoretical perspective based on an integrative approach. The origin of the concept of congruence is explained through the works of international scholars such as K. Rogers, L. M. Mitina, and F. A. J. Korthagen, as well as local researchers including I. Kadyrov and A. Turayev. Five key factors affecting the development of congruence competence—motivation for choosing a profession, reflection, quality of pedagogical practice, level of teacher support, and integration of personal and professional development—are systematized. In addition, four stages of professional formation (formation of professional aspirations, professional education, professional adaptation, and professional self-dedication) are described. Existing shortcomings in the study of congruence within the context of Uzbekistan are identified. The findings have scientific and practical significance in improving the quality of training pedagogical personnel in higher education institutions.

Key words: congruence, congruence competence, integrative approach, future teacher, reflection, pedagogical practice, professional development, professional motivation, person-centered education, mentoring, pedagogical competence, higher education.

Аннотация: Факторы, влияющие на формирование компетентности в области конгруэнтности у будущих учителей, анализируются с научной и теоретической точки зрения на основе интегративного подхода. Происхождение концепции конгруэнтности раскрывается на основе работ международных ученых, таких как К. Роджерс, Л. М. Митина, Ф. А. Й. Кортаген, а также местных исследователей – И. Кадырова и А. Тураева. Систематизированы пять основных факторов, влияющих на формирование данной компетентности: мотивация выбора профессии, рефлексия, качество педагогической практики, уровень поддержки преподавателей и интеграция личностного и профессионального развития. Также описаны четыре этапа профессионального становления (формирование профессиональных устремлений, профессиональное образование, профессиональная адаптация и профессиональная самореализация). Выявлены существующие недостатки в изучении конгруэнтности в условиях Узбекистана. Результаты исследования обладают научной и практической значимостью для повышения качества подготовки педагогических кадров в высших учебных заведениях.

Ключевые слова: конгруэнтность, компетентность в области конгруэнтности, интегративный подход, будущий учитель, рефлексия, педагогическая практика, профессиональное развитие, профессиональная мотивация, личностно-ориентированное образование, наставничество, педагогическая компетентность, высшее образование.

KIRISH

Bugungi kunda ilmiy tadqiqotlarda kompetensiyaviy yondashuv, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim hamda reflektiv pedagogika masalalari keng yoritilgan bo'lsa-da, integrativ yondashuv asosida kongruentlik kompetensiyasini shakllantirishning ilmiy-nazariy asoslari yetarli darajada tizimlashtirilmagan. Shu bois mazkur maqolada oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak o'qituvchilarda kongruentlik kompetensiyasini rivojlantirishning ilmiy-nazariy jihatlarini integrativ yondashuv nuqtai nazaridan tahlil etiladi.

Mazkur muammoni samarali hal etishda integrativ yondashuv alohida ahamiyatga ega. Integrativ yondashuv turli fanlar, metodlar va pedagogik texnologiyalarni o'zaro uyg'unlashtirish orqali shaxsning kompleks rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi. Aynan ushbu yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarda kongruentlik kompetensiyasini rivojlantirish ularning kasbiy tayyorgarligini yangi sifat bosqichiga olib chiqadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kongruentlik tushunchasi ilk bor amerikalik psixoterapevt Karl Rojers [6] tomonidan 1950-yillarda insonning o'ziga xos qadriyatlarini va tashqi harakatlari o'rtasidagi moslikni tasvirlash uchun kiritilgan. Rojers kongruentlikni "insonning hissiy tajribasi va uning atrof-muhitga aks ettirish darajasi" deb ta'riflagan (Rogers, 1959). Ushbu tushuncha keyinchalik pedagogik sohaga ham tatbiq etila boshlangan va o'qituvchining shaxsiy hamda professional jihatlarining uyg'unligini anglatuvchi muhim kompetensiyaga aylangan.

Pedagogik kontekstda kongruentlikni o'rganishda L. M. Mitina [8]ning ishlari alohida ahamiyatga ega. Mitina (2004) o'qituvchi kongruentligini uning ichki dunyosi va tashqi faoliyati o'rtasidagi uyg'unlik sifatida tahlil qilgan va bu holatning pedagogik samaradorlikka ijobiy ta'sirini empirik yo'l bilan isbotlagan. Uning tadqiqotlariga ko'ra, kongruent o'qituvchilar o'quvchilar bilan yanada samarali munosabatlar o'rnatadilar va ularning o'qish motivatsiyasini oshirishga muvaffaq bo'ladilar.

G'arb mamlakatlarida kongruentlik masalasi F. A. J. Korthagen [3] ning "Realistik pedagogik ta'lim" modelida o'z ifodasini topgan. Korthagen (2016) o'qituvchi tayyorlashda "ichki dunyo va tashqi dunyo o'rtasidagi dialogni" rivojlantirishga e'tibor qaratadi va buning uchun maxsus reflektiv amaliyotlarni taklif etadi. Uning fikricha, faqatgina o'ziga xos qadriyatlarini tushungan va ularni professional faoliyati bilan uyg'unlashtira olgan o'qituvchilar zamonaviy ta'lim muhitida muvaffaqiyatli ishlay oladilar.

O'zbekiston pedagogikasi kontekstida kongruentlik masalasi nisbatan yangi hisoblansa-da, so'nggi yillarda bu sohada bir qator tadqiqotlar amalga oshirilmoqda. I. Qodirov [5] asarlarida o'qituvchilarning shaxsiy va professional sifatlarining uyg'unligi masalasiga to'xtalib, mahalliy ta'lim muhitida kongruentlikni shakllantirishning o'ziga xos jihatlarini yoritgan.

A. To'rayev [7] o'z tadqiqotlarida boshlang'ich sinf o'quvchilarida sog'lom turmush tarzi ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatlarini takomillashtirishning didaktik imkoniyatlari, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kongruentlikni shakllantirishda refleksiya, psixologik treninglar va pedagogik amaliyotning ahamiyatini ta'kidlaydi. Uning fikricha, mahalliy oliy ta'lim muassasalarida hali ham nazariy bilimlarga ustuvor ahamiyat berilayotgani, shaxsiy va professional rivojlanishning integratsiyasiga yetarlicha e'tibor qaratilmayotgani asosiy muammo hisoblanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda ma'lumotlar bir nechta usullar asosida yig'ildi: ilmiy adabiyotlar va manbalarni tahlil qilish orqali nazariy ma'lumotlar to'plandi, oliy ta'lim muassasalarida tahsil olayotgan bo'lajak o'qituvchilar o'rtasida so'rovnoma va suhbatlar o'tkazildi, shuningdek, pedagogik amaliyot jarayonlari kuzatish usuli orqali o'rganildi. Olingan ma'lumotlar kontent-tahlil, taqqoslash va tizimlashtirish metodlari yordamida qayta ishlanib, kongruentlik kompetensiyasini shakllantirishga ta'sir etuvchi omillar aniqlashtirildi. Natijalarni ishonchli qilish maqsadida turli manbalardan olingan ma'lumotlar o'zaro solishtirildi va umumlashtirildi, empirik natijalar esa nazariy xulosalar bilan integratsiyalashgan holda tahlil qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Xalqaro va mahalliy tadqiqotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, kongruentlik kompetensiyasini shakllantirish quyidagi omillarga bog'liq. Quyidagi jadvalda kongruentlik kompetensiyasini shakllantirishga ta'sir etuvchi asosiy omillar xalqaro va mahalliy tadqiqotlar tahliliga asoslanib tizimlashtirildi (1-jadval):

1-jadval: Kongruentlikni shakllantirishga ta'sir etuvchi omillar

№	Omil nomi	Mazmuni	Tadqiqotlarda aks etishi
1.	Kasbni tanlash motivatsiyasining tabiati	Ichki motivatsiya (kasbga bo'lgan qiziqish, o'zini o'qituvchi sifatida namoyon etish istagi) kongruentlikni rivojlantirishga ijobiy ta'sir etadi. Tashqi motivatsiya esa (moddiy manfaat, ijtimoiy bosim) sust ta'sir ko'rsatadi.	K. Rodjers, D. G'afforova, Z. Mirziyoyeva tadqiqotlarida motivatsiya shaxsga yo'naltirilgan yondashuvning asosiy sharti sifatida ko'rsatilgan.
2.	Ta'lim jarayonida refleksiyaning o'rni	Talabanning o'z faoliyatini tahlil qilish, o'z-o'zini baholash va fikr yuritish qobiliyati kongruentlik kompetensiyasining markaziy komponenti hisoblanadi.	G'. Shomurodov, R. Karimov, N. Qodirova ishlarida refleksiya pedagogik kompetensiyaning ajralmas qismi sifatida asoslangan.
3.	Pedagogik amaliyotning sifat va mazmuni	Amaliyot jarayonida talabanning real pedagogik vaziyatlarda o'zini sinovdan o'tkazishi, empatiya va kongruent munosabatlarni namoyon etishi imkonini beradi.	M. Hasanov, A. To'jiboyev va boshqalar tajriba-tahlil ishlarida amaliyot kongruentlikni shakllantirishning samarali vositasi sifatida qayd etilgan.
4.	O'qituvchilarning qo'llab-quvvatlash darajasi	Тьюторлик va mentorlik tizimi orqali talabalarga psixologik va metodik yordam ko'rsatilishi kongruentlikni rivojlantiradi.	Z. Mirziyoyeva, S. Xo'jayev, D. G'afforova tadqiqotlarida bu omil shaxsga yo'naltirilgan o'qituvchilikning shartlaridan biri sifatida talqin qilingan.
5.	Shaxsiy va professional rivojlanishni integratsiyalashgan holda olib borish	Talabanning o'z-o'zini anglash (shaxsiy o'sish) va kasbiy malakasini oshirish (professional o'sish) bir butun jarayon sifatida yo'lga qo'yilganda kongruentlik yuqori darajada shakllanadi.	K. Rodjers va mahalliy pedagogik maktablar konsepsiyalarida "butunlik" prinsipi kongruentlikning asosiy psixopedagogik sharti sifatida ko'rsatiladi.

O'zbekistonda kongruentlikni o'rganishda hali ham quyidagi kamchiliklar mavjud, jumladan:

- kongruentlikni o'lchash uchun standartlashtirilgan usullarning yetishmasligi;
- bu sohada amaliy tadqiqotlarning cheklanganligi;
- nazariy yondashuvlarning amaliyotga tatbiq etilishidagi qiyinchiliklar.

Kelajakda ushbu sohada tadqiqotlarni chuqurlashtirish, mahalliy sharoitga mos o'lchov vositalarini ishlab chiqish va kongruentlikni shakllantirishning samarali usullarini takomillashtirish zarur.

Ma'lumki, shaxsning kasbiy shakllanishi to'rt asosiy bosqichdan iborat bo'lib, ularga quyidagilarni kiritish mumkin:

- kasbiy intilishlarning shakllanishi;
- kasbiy ta'lim;
- kasbiy moslashish;
- shaxsning kasbiy faoliyatda qisman va to'liq o'zini-o'zi bag'ishlashi.

Mazkur bosqichlarga mos holda kasbiy o'zini o'zi aniqlash jarayoni ham sodir bo'ladi. Kasbiy o'zini o'zi aniqlash jarayoni psixologik adabiyotlarda yetarli darajada chuqur yoritilgan bo'lib, ayniqsa, psixologlar kasbiy intilishning shakllanishi va kasb tanlash bosqichlariga alohida e'tibor qaratganlar.

Kasbiy faoliyatni psixologik-pedagogik tadqiqot predmeti sifatida tadqiq etishda turli xil yondashuvlar, ilmiy xulosalar va maxsus metodologiya mavjud bo'lib, ular kasb tanlash, kasbiy ta'lim, kasbiy ma'rifat, kasbiy maslahat, kasbga yo'naltirish, kasbiy rivojlanish haqida qarashlarni o'zida mujassamlashtirgan olimlarimiz E. F. Zeer, Ye. A. Klimov, I. M. Kondakov, V. V. Suvorova, T. V. Kudryavsev, A. K. Markovalardir ^[1].

Bu doiradagi ilmiy tadqiqotlarning ko'pchiligida kasbiy rivojlanish uzoq muddatli va bir necha bosqichli jarayon ekanligi qayd qilinadi. Shuningdek, bu tadqiqotlarda har bir bosqich mehnat faoliyatini samarali boshqarishga xizmat qiluvchi psixik yangilanishga ega, degan mulohaza mujassamlashtirilgan. Shaxs sifatlarining ijobiy o'zaro aloqalari munosabatlari sifatida kasbiy faoliyat uchun zarur malakalarning muvaffaqiyatli rivojlanishi, kasbiy kamolot qobiliyatlarining natijasi sifatida idrok qilinadi. Kasbiy kamolot jarayonida kasbiy qobiliyatlarining shakllanishini shaxsning individual xususiyatlari kompleksi ta'minlaydi. Kasbiy faoliyatga o'tish bir qator bosqichli jarayon bo'lib, ta'limdan mustaqil kasbiy faoliyatga o'tish har bir insonning e'tiborga molik

jihati hisoblanadi. O'qituvchi shaxsining kasbiy yo'nalganligi ko'pincha uning shaxsiy kamoloti bilan ancha mustahkam bog'langan bo'lib, uyg'un holatda namoyon bo'ladi. Uning kasbiy kamolotini baholash uchun esa, albatta, faoliyatning bir qator jabhalarini ajratib ko'rsatish lozim ^[2].

Ijtimoiy talablarning o'sishi kasbning va mutaxassislarining jamiyat hayotidagi o'rnini belgilaydi. Shu sababli ham bugungi kunda "ahamiyatga ega" va "o'z ahamiyatini yo'qotgan kasb" atamalarini ishlatishga to'g'ri kelmoqda. Yoshlarning kasb tanlashida ham xuddi shu tarzda nuqtai nazar va dunyoqarash yetakchilik qilib qolmoqda. Bizning tadqiqotimiz uchun ham ushbu talablarni inobatga olgan holda kasb tanlashdagi nomutanosibliklarning sabablarini aniqlash va uning oldini olish uchun tavsiyalar ishlab chiqishga xizmat qiladi, deb o'ylaymiz.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Avlaev, O. U. Talabalar kamolotida ijtimoiy intellektning gender farqlari // "Psixologiya" ilmiy jurnal. 2021.
2. Avlaev, O. U. Talabalar kasbiy kamolotida ustanovkalarining o'ri // Academic Research in Educational Sciences. 2021. 2(10). 1247–1258.
3. Hennissen, P., Crasborn, F., Brouwer, N., & Korthagen, F. En busca del "factor M" en los diálogos de supervisión entre profesores-mentores y profesores en formación // Cuadernos de Pedagogía. 2019. № 502. 55–65-b.
4. Климов Е. А. Психолого-педагогические проблемы профессиональной консультации. – М.: Знание, 1983.
5. Qodirov I. Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalari asosida tarix darslarini samarali tashkil etish // Xalq ta'limi. 68-b.
6. Rogers, Carl R., Russell, David E. Carl Rogers – The Quiet Revolutionary: An Oral History. – Penmarin, 2002.
7. To'rayev A. X. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida sog'lom turmush tarzi ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatlarini takomillashtirishning didaktik imkoniyatlari // Inter Education & Global Study. 2024. № 5. 190–196-b.
8. Митина Л. М., Митин Г. В., Щелина С. О. Психологические особенности личностно-профессионального развития учащихся при переходе от среднего образования к высшему: кризисы и условия преодоления // Теоретическая и экспериментальная психология. 2021. № 3. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/psihologicheskie-osobennosti-lichnostno-professionalnogo-razvitiya-uchaschihsya-pri-perehode-ot-srednego-obrazovaniya-k-vysshemu> (дата обращения: 07.11.2025).

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.